

Bestuursverslag 2017

Zeeuwind brengt nieuwe energie in Zeeland

Op 22 september 2017 was het zover: Zeeuwind vierde in aanwezigheid van ruim 200 leden haar 30 jarig jubileum. Wat mij betreft een evenement om met veel waardering op terug te kijken.

Tijdens dit symposium zijn verleden, heden en toekomst met elkaar verweven. De voorzitter van de Raad van Commissarissen, Marten Wiersma, heeft dit in zijn inleiding prachtig verwoord. Door 30 jaar terug te kijken en aandacht te besteden aan de mensen van het eerste uur. Zo heeft hij expliciet stil gestaan bij het overlijden van Jan de Vries, die destijds enorm hard heeft getrokken aan het in de been krijgen van Zeeuwind. Jan heeft samen met een aantal enthousiastelingen er voor zorg gedragen dat Zeeuwind haar eerste turbines bij Bath heeft kunnen opstellen. Vanuit dit prille begin is Zeeuwind doorgegroeid naar een grote burgercoöperatie in duurzame energieopwekking, samen met onze zustercoöperatie Deltawind op Goeree-Overflakkee de grootste in Nederland. Inmiddels staan thema's zoals energietransitie en de noodzaak om klimaatverandering tegen te gaan niet langer ter discussie, zoals tot nog maar kort geleden. En dat brengt Zeeuwind in een nieuwe fase.

Wij gaan door op het pad van duurzame energieproductie, zetten in op het faciliteren van energiebesparing en zoeken actief de samenwerking tussen verschillende actoren en willen initiatieven en partners met elkaar verbinden. Zeeuwind staat met haar leden voor het versnellen van de energietransitie en de verduurzaming van Zeeland. Dankzij onze leden, inmiddels bijna 2.400, en onze meer dan 30 jarige historie kunnen wij investeren in duurzame productie en verduurzaming van en

vanuit de Zeeuwse samenleving. Zoals gezegd wil Zeeuwind haar rol op zich blijven nemen in de versnelling van de energietransitie. Daarbij baseren wij ons op een viertal strategische pijlers:

1. Opwekking van wind- en zonne-energie.

Met windenergie is momenteel de grootste hoeveelheid duurzame energie op te wekken. Dit is van oudsher de reden van bestaan van onze coöperatie. Zonne-energie wordt steeds interessanter, voordeliger en groter. Zowel wind- als zonne-energie zijn van belang voor een goede productiemix en een gezonde financiële structuur van onze coöperatie. En ook voor beide energievormen is nog ruimte voor groei.

2. Innovaties duurzame energie (o.a. opslag)

Opslag sluit naadloos aan bij onze expertise op het gebied van ontwikkeling en beheer van wind- en zonneparken. Door productie en opslag in samenhang te bezien, willen wij bijdragen aan een stabiel systeem van duurzame energieopwekking. Daarnaast houden we ook andere innovatieve ontwikkelingen met betrekking tot energie in de gaten om te zien of en hoe we daar een bijdrage aan kunnen leveren.

3. Verduurzamen van woningen

Energiebesparing is een cruciaal onderdeel van de energietransitie. In de bebouwde omgeving is de komende jaren in het particuliere woningbezit een enorme slag te slaan. Zeeuwind speelt vanuit het Zeeuws Energie Akkoord een actieve rol bij de ontwikkeling en exploitatie van een Platform dat handelingsperspectief biedt voor de verduurzaming van het particulier woningbezit.

4. Wij zoeken sector overschrijdende samenwerking en verbinding

De energietransitie vereist naast centrale regie, juist decentrale ontwikkeling van nieuwe businessmodellen. Enerzijds proberen we het provinciale duurzame beleid concreet te maken. Anderzijds stimuleren we met praktische voorbeelden bewoners, bedrijfsleven, instellingen en overheden in Zeeland om zelf of samen een duurzame energiehuishouding te realiseren. Ook investeren we in onze relatie met het onderwijs.

In de afgelopen jaren heeft Zeeuwind een flinke ontwikkeling doorgemaakt. De organisatie is daarop afgestemd. Verenigingsrechtelijk heeft Zeeuwind vanaf medio 2015 een Raad van Commissarissen en een directeur-bestuurder. De ledenvergadering is het hoogste orgaan van Zeeuwind.

Naast de directeur/bestuurder heeft Zeeuwind 5 medewerkers in dienst. Tezamen met een aantal vrijwilligers wordt door hen veel werk verzet! En wie u ook spreekt van Zeeuwind, wij willen werken aan en aanspreekbaar zijn op onze kernwaarden:

1. **Betrouwbaarheid.** Zeeuwind is een betrouwbare partner en gaat voor het verduurzamen van Zeeland op maatschappelijk betrokken wijze. Zeeuwind gaat verantwoordelijk te werk en zorgt voor een rendabele coöperatie.
2. **Samenwerking.** Zonder samen te werken komt Zeeuwind minder ver met het verduurzamen van Zeeland. Daarom kiezen we bewust voor verbinding op een integrale wijze en staan we voor openheid.
3. **Deskundigheid.** Zeeuwind heeft de deskundigheid in huis of kan deze putten uit haar leden of uit haar

netwerk. Op bekwame en degelijke wijze innoveert, ontwikkelt en beheert Zeeuwind haar energie- en samenwerkingsprojecten.

4. **Ondernemerschap.** Zeeuwind staat voor ondernemend. We zorgen dat we op daadkrachtige wijze waarde toevoegen door plannen om te zetten in concrete projecten. Dat doen we met passie voor duurzame energie en onze omgeving.
5. **Innovatief.** Zeeuwind zoekt op innovatieve wijze naar uitdagende samenwerkingen en manieren om Zeeland te verduurzamen. We timmeren al meer dan 30 jaar aan de weg, zijn veerkrachtig en positief/kritisch.

Met deze strategie en kernwaarden dragen wij bij aan nieuwe energie in Zeeland.

Financiële informatie

Het jaar 2017 startte met een zeer zwak windseizoen. Het laatste kwartaal heeft dit gelukkig grotendeels weer rechtgetrokken, maar al met al was het windjaar iets minder dan gemiddeld. Begin 2017 zijn de turbines bij Westkapelle en Goese Sas verkocht en geamoveerd. Daarmee is het vermogen van de Zeeuwindparken eerder afgenomen dan ten tijde van de begroting was gedacht; het amoveren van Westkapelle en Goese Sas was voorzien voor 2019. De bestaande turbine aan de Polenweg is aan het eind van het tweede kwartaal buiten gebruik gesteld. De combinatie van minder opgesteld vermogen en het slechte eerste kwartaal verklaren de lagere stroomopbrengsten in 2017, ondanks het opveren van de stroomprijzen in 2017 ten opzichte van het dieptepunt in 2016. De kostprijs van de omzet is eveneens gedaald. De onderhoudskosten zijn teruggelopen door het buitengebruik stellen van

voornoemde turbines.

Op de jaarlijkse afschrijvingskosten van bijna € 3 ton is de verkoopopbrengst van de turbines van Westkapelle en Goese Sas in mindering gebracht. Verder zijn in 2017 veel ontwikkelingen in gang gezet, onder andere op het gebied van zonne-energie. Deze investeringen zijn wat betreft de metingen opgenomen onder de overige opbrengsten. Tegelijkertijd wordt een waardevermindering doorgevoerd onder de kosten voor deze waardering van metingen en de gemaakte kosten voor externen, zolang de realisatie van de ontwikkelingen nog niet vast is komen te staan. Al met al sluiten wij het boekjaar af met een negatief bedrijfsresultaat van € 149.000,- voor financiële baten en lasten en het resultaat van deelnemingen; beduidend beter dan begroot.

Ons aandeel in het resultaat van deelnemingen is met een resultaat van ruim € 4,2 ton boven begroting. Dit resultaat is voornamelijk het gevolg van de betere stroomprijzen. Door de combinatie van een minder negatief bedrijfsresultaat dan begroot en het betere resultaat uit deelnemingen sluiten wij het boekjaar 2017 af met een beperkt verlies van € 25.000,-.

De solvabiliteit is met ruim 58% op een balanstotaal van € 23,4 miljoen gezond. Daarnaast is het belangrijk om te noemen dat bovenop het eigen vermogen van € 13,7 miljoen een bedrag van € 8,5 miljoen aan leningen is verstrekt door onze leden. Hiervan is € 4 miljoen voor meerdere jaren aan ons toevertrouwd. In 2017 is het ledenkapitaal met € 1,6 miljoen gegroeid.

Met een bedrag van € 6,3 miljoen is de liquiditeitspositie ruim. Wij hadden in de begroting gerekend met een mogelijke onttrekking van liquide

middelen ten behoeve van de uit te geven obligatielening van Krammer en investeringen in zonne-energie. Beide zijn iets vertraagd en zullen in 2018 worden gerealiseerd. In combinatie met verdere ontwikkelingen zal de liquiditeitspositie ruim blijven maar wel worden afgebouwd.

Voornaamste risico's en onzekerheden

Bij de beschrijving van voornaamste risico's en onzekerheden onderscheiden wij verschillende categorieën. Deze worden hierna besproken.

Strategie

Voor de lange termijn staat het belang van een groeiend aandeel van duurzame energievoorziening in de totale energiebehoefte niet ter discussie. Nederland zal flink moeten bijschakelen om haar eigen doelstellingen voor 2020 en 2023 te behalen en om te voldoen aan de afspraken die zijn gemaakt op Europees niveau. In de nationale politiek en in de maatschappelijke discussie zien wij een sterke focus op Wind op Zee en zonneparken.

De perspectieven voor de doorontwikkeling van wind op land is aanwezig maar lijkt beperkt. Het overheidsbeleid zal er op gericht zijn bestaande productielocaties te optimaliseren. Betrokkenheid van coöperaties bij ontwikkelingen is een nadrukkelijke wens, waarop wij kunnen inspelen.

Bij de doorontwikkeling van wind op land blijft het spectrum aan wet- en regelgeving waarmee rekening moet worden gehouden een factor van betekenis. Daarnaast is de mate van medewerking van de lokale overheden sterk plaatselijk bepaald. Het feit dat windturbines steeds groter worden, mede gestimuleerd door

Bestuurverslag 2017

het subsidiebeleid, sluit veelal niet aan bij de gewenste inrichting van de omgeving. Doordat Zeeuwind vanuit haar coöperatieve structuur aansluiting zoekt bij de lokale gemeenschap, zijn wij wel in staat om met wind op land succesvol te opereren. Het gaat wel om tijdrovende, onzekere en relatief dure ontwikkeltrajecten.

De energietransitie is meer dan alleen windenergieprojecten realiseren. Zeeuwind speelt in op het toenemende draagvlak vanuit de samenleving voor een duurzamer energievoorziening en wij zien dit terug bij zowel particuliere huishoudens als bij bedrijven. Wij zetten hierop in met de ontwikkeling van zonne-energie op daken en met zonneweiden. Ten aanzien van het realiseren van grootschalige zonneweiden ligt onze focus op meervoudig ruimtegebruik.

Als ondertekenaar van het Zeeuws Energie Akkoord zetten wij naast duurzame energieproductie in op energiebesparing. Tezamen met andere ondertekenaars ontwikkelen wij een platform dat ondersteuning biedt aan de individuele woningeigenaar bij het daadwerkelijk energetisch verduurzamen van de woning.

Bij al deze ontwikkelingen neemt samenwerking een centrale rol in: met onze leden, met overheden, onderwijsinstellingen, maatschappelijke organisaties, burgers en bedrijven. De energietransitie plaatst ons voor een enorme taakstelling, Wij zijn ervan overtuigd dat uitsluitend in samenwerking de grootste resultaten kunnen worden geboekt. Zeeuwind is als burgercoöperatie bij uitstek geschikt om hierin haar rol te nemen.

Operationele activiteiten
Zeeuwind heeft met een personele bezetting van 5,5 fte een stabiele basis. Waar mogelijk wordt gebruik gemaakt van onderlinge vervanging; daar waar sprake is van specialistische kennis zijn afspraken gemaakt met externe partijen voor het geval een medewerker vanuit welke reden dan ook niet beschikbaar is. De salariëring van de medewerkers past binnen de normen voor gemeenteambtenaren.

De primaire processen, waaronder projectontwikkeling en beheer, zijn vastgelegd in processen. De ledenadministratie, leningenadministratie, urenverantwoording en de financiële boekhouding is in 2017 geautomatiseerd zodat dit procesmatig eveneens strak is ingebed. Elk kwartaal legt het bestuur via een gestructureerde rapportage verantwoording af aan de Raad van Commissarissen, zodat consequent wordt gemonitord.

Onze turbines worden volgens schema gecontroleerd en onderhouden, en wij hebben nauw contact met turbinefabrikanten. Op deze wijze blijven wij op de hoogte van eventuele operationele risico's en sturen wij op een zo laag mogelijke faalkans. In 2017 hebben zich bij onze turbines geen bijzondere risico's voorgedaan. De beschikbaarheid van de turbines binnen onze deelnemingen is met een percentage van meer dan 97% zondermeer goed; onze wat oudere turbines in eigen beheer worden geleidelijk geamoveerd. In 2017 zijn de turbines bij Westkapelle en Goese Sas buiten gebruik gesteld en verwijderd.

De jaarrekening 2017 is opgesteld door Rijkse accountants en gecontroleerd door DRV accountants. Evenals in voorgaande

jaren hebben wij gekozen voor een vrijwillige controleopdracht. DRV heeft onze jaarrekening voorzien van een goedkeurende verklaring.

Maatschappelijke aspecten van ondernemen

Mondiaal staat het thema 'climate change' en vermindering van de afhankelijkheid van fossiele grondstoffen hoog op de agenda. Zeeuwind bevindt zich midden in deze dynamiek. Wij zetten in op vergroening van de energieproductie en energiebesparing en zijn partner in structuren die aansturen op maatschappelijke bewustwording en vermindering van energieconsumptie. Het gaat ons om het bespoedigen van de energietransitie. Winst is daarmee niet ons primaire oogmerk, maar een randvoorwaarde om onze missie te kunnen blijven uitdragen. De opwekking van duurzame energie op land is bij de huidige opzet van de energiemarkt, bedrijfseconomisch uitsluitend haalbaar met overheidssubsidie. Dat vraagt om een zorgvuldige en ingetogen bedrijfsvoering. Daarnaast vormt het voor ons een extra motivatie om in samenspraak met de samenleving te ontwikkelen en de revenuen ten goede te laten komen aan de energietransitie en de gemeenschap.

Bij de ontwikkeling van wind- en zonneparken zoeken wij in een vroeg stadium contact met de overheid, de gemeenschappen en belangenorganisaties. Wij zijn ons er als coöperatie ons als geen ander van bewust dat met de ontwikkeling van een park vele andere belangen worden geraakt. Het zit in onze werkwijze dat wij rekening houden met de verschillende belangen en sturen er op aan dat wij bezwaren zo goed mogelijk wegnemen, of het nu gaat om sociale aspecten of

ecologische vraagstukken. Zeeuwind is van mening dat het zaak is dat de energietransitie vanuit de samenleving zelf op gang wordt gebracht, en dat vraagt om maatschappelijke betrokkenheid.

Wat betreft zonneparken zetten wij in op locaties waar meervoudig ruimtegebruik mogelijk is. Grond is een schaars goed en de opwekking van energie van enige betekenis uit zon vergt een groot ruimtebeslag. Wij sturen primair op het benutten van braakliggend bedrijfsterrein of meervoudig ruimtegebruik. Zo zullen wij samen met de Vereniging Energieneutraal Koudekerke/Dishoek in 2018 een zonneweide van ruim 2 hectare realiseren op de voormalige vuilstortplaats. Het Zon Offensief op Bedrijfsdaken is tevens een voorbeeld. Wij bieden een totaal pakket aan ondernemers voor plaatsing van zonnepanelen op hun bedrijfsdaken, van subsidieaanvraag tot aan financiering. Deze aanpak spreekt aan en medio 2018 zullen de eerste bedrijfsdaken binnen deze constructie van zonnepanelen worden voorzien.

Wij weten ons gesteund door een groot aantal trouwe leden en het ledenaantal groeit nog steeds. Onze leden verwachten van ons een actieve bijdrage aan de energietransitie. Een motivatie temeer om ontwikkelingen goed in te bedden in de maatschappelijke en natuurlijke context en om zorgvuldig om te gaan met onze financiële middelen. Ons financiële beleid is gericht op stabiliteit en continuïteit, zodat wij niet alleen vandaag, maar ook in de toekomst kunnen blijven ondernemen en de verplichtingen naar onze leden kunnen nakomen.

Onderzoek en ontwikkeling

Onze ontwikkelingsinspanning richt zich op het mogelijk maken van energieproductie op duurzame wijze en op energiebesparing. De investeringen hiervoor zijn uit te drukken in de voorbereidingskosten in tijd, externe onderzoeken en te betalen leges voor vergunningen. In 2017 is onder andere geïnvesteerd in de herontwikkeling van de turbines in de gemeente Reimerswaal, op Tholen, in de Willem Annapolder en aan de Polenweg in Borsele. Verder is tezamen met Eneco de nodige inspanning gestoken in het verkennen van mogelijkheden voor duurzame energieproductie in de Kanaalzone. Met het Zon Offensief, de samenwerking met Energieneutraal Koudekerke/Dishoek en de Postcoderoos Middelburg hebben wij nieuwe samenwerkingen gelanceerd. Verder stimuleren wij onverminderd de energietransitie bij particuliere huishoudens, onder andere met activiteiten als het Zon Effect, samen met ZMf, en het Energie Service Punt, een initiatief gezamenlijk met ZMf en Zkf. Daarnaast zijn wij in Zeeuws Verband betrokken bij het in februari 2017 getekende Zeeuws Energieakkoord. Met dit akkoord wordt een basis gelegd voor een verdere uitrol van het verduurzamingsprogramma van particuliere woningen binnen de Provincie met behulp van de gezamenlijke inzet van meerdere partijen.

Toekomst

De energietransitie zal doorzetten, maar de snelheid en de richting zijn nog moeilijk te voorspellen. Een complexe factor is de ontwikkeling van de energiemarkt. De fossiele belangen zijn nog altijd erg groot, niet alleen in financiële zin, maar ook op het gebied van werkgelegenheid. Zolang de uitstoot van CO₂ niet wordt geprijsd naar

rato van de milieubelasting die zij met zich meebrengt, zal de productie van fossiele energie voorlopig de prijzen op de energiemarkt blijven bepalen. Duurzame energie zal moeten focussen op een zo laag mogelijke prijs per opgewekte kWh, en voor windenergie betekent dit het ontwikkelen van parken met veelal minder maar grote, hoge turbines. Dergelijke parken stuiten vaak op meer maatschappelijke bezwaren, wat de doorlooptijd van de ontwikkeling vertraagt. Bovendien wordt de kapitaalintensiteit van het park groter, wat evenmin de transitiesnelheid bevordert. Neemt niet weg dat Windpark Krammer BV inmiddels de realisatiefase is ingegaan, een park met meer dan 100 MW opgesteld vermogen, en dat dit park naar verwachting vanaf het najaar 2018 zal gaan produceren en derhalve zal bijdragen aan ons financiële resultaat. Daarnaast participeren wij in het Windpark OSK BV (Oosterscheldekering), een park van ruim 30 MW dat naar inmiddels draait en een resultaatbijdrage zal gaan leveren.

Het maatschappelijke urgentiegevoel ten aanzien van de energietransitie groeit. Vanuit lokale gemeenschappen zien wij meer en meer initiatieven om op duurzame wijze energie te gaan produceren en zelf initiatieven te nemen op het gebied van energiebesparing. Zeeuwind is een vereniging met meer dan 30 jaar ervaring op dit vlak, en wij zullen ons ervoor inzetten om onze ervaring aan deze maatschappelijke ontwikkeling ten goede te laten komen. Wij werken aan een situatie waarbinnen energieproductie een stabiele basis legt onder onze financiële bedrijfsvoering en wij daarnaast ons dienstenpakket verbreden in de lijn van onze kracht: het stimuleren van de energietransitie vanuit de samenleving zelf!